



TRANÅS KYRKOR



**UTDRAG UR GAMLA PROTOKOLL OCH
ANTECKNINGAR ANGÅENDE**

Tranås kyrkor

**SAMMANSTÄLLT AV KYRKOVÄRD
THURE OTTOSSON**

TILL KYRKANS 100-ÅRS DAG 12 DECEMBER 1980

Tranås kyrkor

Knut den stores kappelan hette Henrik och var biskop över Ocknieöarna, blev omkring 1050 av Sven Estridsson satt till biskop i Lunds stift.

Detta stift omfattade då norra hälften av Skåne jämte Halland. Södra Skåne med Blekinge, blev under Egino ett annat stift med säte i Dalby under Egino, som dog 1072.

Skåne skall redan under hans tid haft omkring 300 kyrkor. Om någon av dessa kyrkor varit belägen i Tranås vet vi ej, eller om här funnits någon kyrka före den som revs 1880. Kyrkan var enligt en uppgift i ett visitationsprotokoll från 1822 troligtvis uppförd under 1100-talet, och att kyrkans ursprungliga delar tydligt vittnar om hennes tillkomst under romerska periodens början och var uppförd i rundbågsstil. Byggnaden omfattade ett långhus med kor och sakristia i öster samt ett brett torn i väster. Ett vapenhus i söder tillbygdes senare och däröver ett rum för klockorna. Trappgavlarna vette i söder och norr. Gavelröstena voro vardera försedda med två långa och två kortare, grunda nichördjupningar, samt nio finnar nämligen fyra mindre på vardera sida, med den översta bredare, dessa lär hava betecknat Kristus och de fyra evangelisterna. Tornet var delat i två våningar, den nedre utgjorde en öppen hall till kyrkan. Den övre som kallades munkastugan, vet man ej med säkerhet, vad den varit använd till. För kyrkans klockor var den ej avsedd, då sådana ännu ej kommit i bruk. Man menar att rummet har använts som härbärke för kringvandrande munkar och pilgrimer. Den hade tydligen även en helt annan uppgift, den var uppförd i försvarssyfte, fientliga överfall voro ej sällsynta, varför en skyddad plats var behöfelig.

Att Tranås gamla kyrka var otillräcklig för församlingens behov, hade länge varit insett och erkänt.

Så hölls den 3 januari 1850 sockenstämma för överläggning om vidtagande av förberedelser och åtgärder för utvidgning och ombyggnad av pastoratets båda kyrkor, varvid kyrkoherde Ternström framförde förslag, att båda kyrkorna skulle sammanbyggas eller förenas till en. Detta förslag förkastades en-

hälligt, och stämman medförde intet annat resultat än att till Tranås kyrkas byggnadskassa skulle under obestämd tid årligen utdebitera 16 skilling banco å varje 1/16 mtl. Vid sockenstämma den 16 maj 1858 gjorde kyrkoherde Ahnfeldt framställning om nödvändigheten att bereda församlingen ett ökat utrymme i kyrkan, medelst densammes tillbyggnad i östra ändan, men framhöll på samma gång, att till följd av den dåvarande dyra tiden, ett dylikt byggnadsförslag skulle bliva alltför betungande för många, varför och kyrkoherde Ahnfelt tillkännagav, att han ville låta ärendet vila.

Sedan kyrkorådet ansett en större reparation å kyrkan vara nödvändig, framkom kyrkoherde Ahnfeldt vid till följd därav hållen kyrkostämma den 23 maj 1867 med förslag, att församlingen, för att icke bortspilla därtill nödiga medel, måtte på samma gång företaga en tillbyggnad österut på sådant sätt, att sakristian, koret och vapenhuset borttoges, samt i jämbredd och höjd med gamla kyrkan tillbyggdes ett eller två skepp jämte ny sakristia i förening med nytt golv, ny stolinredning och större fönster i gamla byggnaden m.m. vilket allt antogs icke behöva kosta utöver 3-4.000:- riksdaler, och för vilket byggnadsföretag församlingen icke behövde något ur egna medel tillskjuta. Utan helst kyrkokassan därefter komme att äga ungefär lika mycket kvar. Under förevändning, att man borde vänta tills kyrkokassan tillåte en helt och hållen ny kyrkas uppbyggnad, förkastades emellertid detta kyrkoherdens förslag, och beslöts, att endast en mindre reparation skulle för tillfället verkställas.

Uppå häremot av åtskilliga sockenmän anförda besvär, med yrkande om godkännande av kyrkoherdens förslag, fällde Landshövdinge och Biskopsämbetena den 26 augusti 1867 detta utslag: att, enär, med avseende å det i besvären uppgivna, å förklarandesidan ej motsagda förhållande, att i kyrkan ej finnas sittplatser för mer än omkring 180 personer, ehuru folk-mängden inom församlingen redan nu uppgår till 1200 personer, kyrkan i sitt nuvarande skick måste anses för församlingens behov otillräckligt, samt kyrkans utvidgning jämväl blivit av pastorsämbetet på det livligaste förordad, alltså, och då ej visat vore, att ny kyrkobyggnad kan av kyrkan egna medel åstadkommas, förrän om tio år eller mera, såsom klagandena på-

stått, men skäl desto mindre synes vara för handen, att för beredande av nödiga utrymmen åt församlingens kyrkobesökare, avbida denna tid, som det redan nu allt för stora missförhållandet mellan dessa senares antal i utrymmet i kyrkan dessförinnan antagligen bliver ännu större: funno Landshövdinge och Biskopsämbetena, med bifall till besvären skäligen föreskriva, det bör, därest församlingen ej kan åsämjas om uppförande av en ny kyrka, den gamla kyrkan, så fort ske kan, utvidgas, aningen genom tillbyggnad på det sätt, kyrkoherden föreslagit, eller på annat sätt, som i laga ordning kan vara bestämt.

Detta utslag överklagades av 81 personer, eller det större antalet av socknens hemmanägare, men fastställdes den 30 mars 1868 av Kungl. Kammarkollegium, och sedan även av Kungl. Maj:t.

Till följd härav mognade allt mer och mer församlingens beslut att utbyta den gamla kyrkan mot en ny. Så beslutades å kyrkostämman den 25 maj 1872, att grunden till en ny kyrka skulle läggas år 1874, samt själva kyrkan med torn uppföras år 1875, på kyrkostämman den 13 juni 1872 fattades ytterligare följande beslut:

- a) Byggnadsämnet, vad beträffar såväl kyrkans som tornets murar skall vara gråsten.
- b) Kyrkomurarnas höjd, cirka 12 å 13 alnar (7,8 meter och deras tjocklek cirka 2 alnar (1,2 meter).
- c) Tornets höjd ungefär 26 alnar (15,6 meter), utom spiran, samt tjocklek som svarar däremot.
- d) Kyrkans längd cirka 45 alnar (27 meter), räknat till altaret inom murarna, och bredden cirka 16 alnar (9,6 meter), eller så att den lämnar ordentliga sittplatser åt 500 personer.
- e) Kyrkans valv av tegelsten.
- f) Dess tak, såväl som tornets, av spån eller asfalt eller sådant material, som förenar billighet med varaktighet och ett prydligt utseende.
- g) Ett förgyllt kors på altaret.
- h) Rymden nere i tornet cirka 5 alnar (3 meter) å bägge hållen.
- i) Läktare för orgel skall uppföras.
- k) Kyrkans fönster infattas i järn, något högre än i Smedstorps nybyggda kyrka.
- l) Kyrkans stolar öppna, såsom i nämnda kyrka, kyrkan och sa-

kristian skall vara i ungefär samma stil, som besagda kyrkor, men tornet annorlunda, och skall ovanstående punkter kunna i någon mån förändras, sedan kostnadsförslag och ritning blivit uppgjorda.

Under de följande åren ådagalagde församlingen mycken obeslutsamhet beträffande kyrkobyggnaden. Gång på gång fattades å kyrkostämmor olika beslut. Den ena gången beslöts, att den nya kyrkan icke skulle byggas, förrän kyrkokassan stigit till 20.000:- kronor, den andra gången, att kyrkan icke skulle ombyggas, utan den gamla kyrkan bibehålles och tillbyggas, för vilket sistnämnda förslag särskilt kyrkoherde Ahnfeldt fortfarande tyckes hava varit mest benägen. Än ville man hava den nya kyrkan uppförd av gråsten, än av tegel, än godkände man en av byggmästare Eneberg från Kivik uppgjord ritning med tillhörande kostnadsförslag för den nya kyrkan, än en av stadsarkitekt Boisen i Ystad utarbetad ritning, än ville man hava den nya kyrkan förlagd på samma plats, som den var på den gamla stod, än på ett annat ställe. Under dessa strider och samtidigt pågående tvister och rättgångar om kyrkogårdens utvidgning förflöt det ena året efter det andra, så att det först å kyrkostämma den 21 oktober 1878 beslöts att godkänna och för vederbörlig stadsfästelse till Kungl. Maj:t insända av stadsarkitekten i Ystad, P. O. Boisen utarbetad ritning jämte kostnadsförslag till den nya kyrkan, vilken av Kungl. Maj:t gillades den 28 mars 1879. Härefter utbjöds arbetet på offentlig entreprenadauktion den 26 juli 1879, vid vilken auktion föreskrevs bland annat, att hela kyrkan skulle uppföras av röd tegel på grund av kilad gråsten och fogas med cement, att taket skulle läggas med galvaniserad, fullgod svensk järnplåt, att gamla kyrkan skulle av entreprenören nedtagas, att till murarnas stärkande skulle i skeppet inläggas 4 järnbalkar att entreprenören även skulle förse kyrkan med läktare och kyrkostolar, eller bänkar, enligt ritning, samt nedtaga och återupphänga kyrkoklockorna. Att golven skulle läggas dels med röd och gul tegelsten och dels under bänkarna med bräder, att hela kyrkoarbetet skulle vara färdigt senast den 1 december 1880, att entreprenören skulle svara för arbetets fullgoda bestånd under 10 år efter detsammans avsyning och godkännande, samt att entreprenören skulle erhålla omkring 170 fria karls-

dagsverken. På föreskrivna villkor utbjöds arbetet, som i kostnadsförslaget beräknades till 35.500:24 och stannade byggmästare S. Ahlström i V. Vemmenhög för ett anbud av av 30.900 kronor, vilket anbud antogs.

År 1880 den 12 december avsynades den nya kyrkan av byggmästare P. J. Sörensen från Lund och murare Jonas Ellerström från Vanstad vilka visserligen framställde några mindre anmärkningar, men på samma gång vitsordade, att de tillsläppta materialerna voro av fullgod beskaffenhet, att allt träarbetet var väl utfört, att murare och målerarbetet var solidt, men mångenstädes i saknad av samma prydlighet som träarbetet.

Vid detta tillfälle skänktes kyrkans lilla ljuskrona av åboen Nils Andersson, Tranås 26.

Till bestridande av utgifterna för kyrkobyggnaden samt för inköp av tvänne större ljuskronor av mässing, vilket kostade 500 kronor, användes dels kyrkokassan, som vid byggnadens påbörjande ägde en behållning av något över 20.000 kronor, och dels 15.000 kronor, som med nådigt tillstånd och en amorteringstid av 30 år upplånats av Skånska Lifränte anstalten i Lund.

Kyrkan invigdes den 12 december 1880 av kontraktsprosten kyrkoherden i Balkåkra m.fl. församlingar Anders W. Mauritzson. Vid ansvarstidens slut befunnos å kyrkan en del bristfälligheter vilka byggmästare Ahlström icke kunde förmås att godvilligt bota på ett tillfredställande sätt. Till följd härav och då det befunnits att plåttaket i någon mån läckte och att isole-ringsmur icke blivit lagd mellan kyrkans grund och tegelmurar, så uppstod rättegång mellan församlingen och Ahlström, vilken Ahlström mot det att han frikändes från allt vidareansvar, till kyrkokassan inbetala 1500 kronor, vilka medel sedermera användas huvudsakligen till att täta kyrkans tak samt att med galvaniserad järnplåt kläda tornets lister och de delar av kyrkans murar, som höjer sig över taket, vilket arbete under loppet av år 1892 utfördes av plåtslagare A. P. Fröberg från Snårestad.

Kyrkan som både ut och invändigt är synnerligen vacker, för-
lades å den nya kyrkogården, nordväst om den plats, å vilken
den gamla kyrkan låg. Denna kyrka vilar på en grund av grå-
sten, som till tornet är kilad och till övriga murarna är delvis
kilad och delvis sprängd, med huggen sockel, och är uppförd
av röd tegel, hämtad från Everöds tegelbruk i Tryde socken,
samt å såväl torn som kyrka täckt med prima svensk galvani-
serad järnplåt. Murarna äro till tornet 0,75 meter tjocka och
till den övriga kyrkan delvis 0,52 meter och delvis 0,75 meter.
Å södra sidan i sockelns överkant en meter från koret finns en
fixpunkt 103,14 meter över havet. Kyrkan består av 4 olika
höga och olika breda avdelningar nämligen det i öster liggande
halvcirkelformiga utsprånget, som användes till sakristia,
hela kyrkans längd utgör 36,6 meter. Tornets hela höjd är 33,3
meter. Sakrestian har åt öster en ingångsdörr, och däröver ett
rundbågsfönster, samt ett fönster åt norr och ett åt söder. Skep-
pet har åt norr fem fönster och åt söder fyra, dessutom finnes
mitt å skeppets södra sida en från muren utspringande utbygg-
nad som slutar med en rak spetsbåge och överst prydes med
ett kors, i denna utbyggnad är anbringad en ingångsdörr. Tor-
net är utvändigt avdelat i tre våningar, åtskilda genom listverk
av vilka det mellan andra och tredje våningen befintliga är
bredare och mera framspringande. Nedre våningen har två
fönster, ett åt söder och ett åt norr, samt åt väster en från mu-
ren framspringande utbyggnad slutande med en rak spetsbå-
ge, som även är prydd med ett kors. I denna utbyggnad är
dörren till kyrkans huvudingång jämte ett däröver varande
halvcirkelformigt fält, som saknar fönster och nog ursprungli-
gen varit avsett för en inskrift, vilken dock aldrig blivit an-
bringad. Södra, västra och norra yttermurarna till tornets andra
våning upptages till större delen av vardera ett inom hörnpi-
lastrar varande fält, som krönes av en gesims av sex bågar. Av
dessa fält har det västra mitt över kyrkans huvudingång en
större cirkelrund insänkning, och av arkitekten avsedd för in-
rymmande av en urtavla, samt i södra och norra, vardera två
närsittande, av en större rundbåge omgivna fönster.

Under det att de två nedersta våningarna hava skarpa hörn,
så har däremot den tredje våningen dessa hörn avhuggna och
blir därför i själva verket åtta-hörnig. Hörnfälten och dem an-

gränsade delar av sidofälten. Hörnfälten och dem angränsande delar av sidofälten krönes av båggesimseh, vilka saknas å de sistnämnda fältens mittersta parti. Över dessa höja sig raka enkla spetsbågar och här äro runda fönster anbringade. För övrigt finns å vardera av denna vånings fyra sidor tre nära varandra siffande och med träluckor försedda öppningar eller ljudhål.

Spiran som är 16,2 meter hög krönes av ett högt järnkors, som ursprungligen vilade på ett underlag, bestående av en kula, med tillhörande fot, allt av gjutjärn. Som emellertid nämnda underlag jämte korset vid en stark storm nedföll och därvid skadades en del av taket å skeppet, samt ansågs allt för tungt, utbyttes det år 1905 mot ett annat av koppar, som mot en ersättning av 400:- kr. förfärdigades och uppsattes av plåtslagare Karl Johansson från Ystad. Den gamla kulan och foten försågs med nytt järnkors och uppsattes på den plats där den gamla kyrkan förut stått.

Inventarier.

Invändigt i tornets fjärde våning hänga kyrkklockorna, den största är en av stiftets äldsta och är omnämnd i anteckningar från 1600-talet och senare. Den saknar alla prydnader, men har överst en tvåradig mycket otydlig inskription som enligt Ulldal 1896 skulle tydas till: SANCKTA - ANNA - ALPHA ET O - DEUS - ET HOMO - O REX GLORIA - JHESUS - NAZAREUM - REX - IUDEORUM - MARIA - HEDER - JIG - MARIA - GOS - MODER = samt ett gjutmästaremarke och stavelsen m o. Den latinska inskription kan översättas till: Den heliga Anna - Början och slutet - Gud och människa - Årans konung - Jesus från Nazaret judarnas konung - Maria heder åt dig - Maria Guds moder - samt ett gjutmästaremarke och stavelserna m o.

Församlingens lilla klocka blev omgjuten 1814 på bekostnad av undantagsmannen Nils Staffansson från Tranås n:r 17, under prosten S. J. Broomée tid. Vem som utförde arbetet är ej antecknat, men redan efter 36 år därefter måste klockan åter omgjutas. Det blev nu en prydlig klocka med ren och klar uthållig ton. Klockans mittparti är olika på de två motsatta sidorna. På framsidan ser man överst freenighetens attri-

but: en triangel, omgiven av en gloria, under denna ligger ett kors, prytt med två vindruvsklaser, och vilande på skyar, under vilket finns en avlång fyrkant med avrundade hörn. Denna fyrkant är omgiven av en kedjelist, som innesluter följande inskription:

År 1850 blef denna klocka på Tranås församlings bekostnad i Stockholm omgjuten. Kyrkoherde war J. Ternström och kyrkoverdarna Jöns Nilsson och Anders Andersson. Gjuten af Joh. G. Liljendahl.

På klockans baksida finnes, omgiven av en eklövsranka, följande inskription:

Hör vandringsman, det bud,
En liflös malm dig gifver,
Omvänd dig rätt till Gud,
Att frälst en gång du blifver,
När jag med sorgeton din likes död förkunna,
Din dödlighet, betänk, den tid, Gud än dig unnar,
Begagna till ditt wäl. Kom gärna till Guds hus,
När jag dig kallar dit, ty ordet är ett ljus,
Som leda kan din själ, om hon i mörker famlar,
Till himlen, dit vår Gud sitt folk i friden samlar.

Tranås sockenbudskalk, gemensam med Onslunda församling, en liten förnämlig nattvardskalk i silver utförd på 1300-talet, intager hedersrummet som Lunds stifts äldsta bevarade kalk. Den har en vikt av 335 gram. Foten visar att densamma lagats någon gång i mitten av 1800-talet, varigenom vikten något ökats. Kalken är förgylld, med rund fot med fastnitet krucifix, runt skaff och stor rundad, något tillplattad nod med relikgömma, genombrutna ornament och med sex knoppar i form av kungahuvuden, omväxlande med sex kotteliknande kulknoppar, samt ganska vid skål, som synes vara den ursprungliga. Den är ovanligt väl bevarad och utgör ett förnämligt prov på den tidiga gotikens silversmide. Denna kalk räddades undan svenskarna under nordiska sjuårskriget, då hertig Karl (sedermera Karl IX) ledde ett härjningståg in i Skåne 24-29 oktober 1549. Vid detta tillfälle hade svenskarna bränt och plundrat från skånska gränsen och slagit läger i Vä. Härifrån avsändes två fanor ryttare, som skulle draga till Ystad för att plundra, bränna och bortföra det värdefullaste. På vägen ne-

dåt buro de danska fälttecken och sade sig vara kung Fredriks folk. De kommo in i staden tidigt på morgonen den 27 oktober och efter att ha plundrat och rövat återvände de norrut över Öja, Benestad och Tryde. Dessa byar rönt samma ödeläggelse och allt kyrksilver bortfördes. Vandaliseringen av Tryde var värre än på de föregående ställena. Tranås undgick detta öde genom att en galen man i en närbelägen by hade fått tag i en frumma. Han hanterade denna så våldsamt, att svenskarna trodde, att en stor fiendestyrka låg i byn. Hals över huvud gav de sig därifrån, kvarlämnade en stor del av det i Ystad och på andra ställen rövade bytet, samt återvände utan uppehåll och återförenades med den övriga styrkan. Enligt uppgift i Doktor Vallins Tomelilla hembygdskrets årsbok 1967. Kyrkan äger även en annan större kalk av silver. Vilken tillhör samma huvudtyp men saknar kontrollstämplar och följaktligen bilivt förfärdigad före år 1759. Denna kalk väger 500 gram och har rund närmast trattformig fot, sexkantigt skaff med ciceleerad dekor samt driven och cicelerad nåd med fyra utskjutande knoppar vilka har inskriften IHS.

I tornets andra våning, vid ingången till orgelläktaren, står den gamla kyrkokistan, utförd av ek med enkla järnbeslag och försedd med tre lås. Kistan har denna inskrift: "Tranaas i Herrestads Haeradh Kyrkiokista. Anno 1603." Den innehåller fortfarande gamla kungliga förordningar och kungörelser.

Längst nere i Kyrkan, invid dörren, står den gamla kyrkans fattigstock. Den är tillverkad av en kraftig ekstock och beslagen med breda järnband samt med en låsförsedd dörr.

År 1720 den 26 februari (enligt anteckning av kyrkoherde Espman) uttogs af S:t Petri kyrkan i Tranås gamla förruttnade fattigstock i vilkens botten (i ojämnheter där) vid dess särskiljade fanns några gamla småmynt från Christian III, Fredriks och Christian IV regeringstider, varav man slutar att dessa voro ditlagda vid Lutherska Lärdomens begynnelse, 200 år tidigare. De nämnda mynten äro åter inlagda i en lönnlåda inne i botten.

Det berättas, att personer, som vid behov av extra tillskott av penningar, någon gång kunde medelst en i tjära doppad gäsvingpenna och litet tur fiska upp något mynt. Stocken hade

sedan gamla kyrkans nedrivning varit underställd på tornvinden men den framtogs 1960, då den ytbehandlades och fick sin nya plats. De "offermynt" som eventuellt faller i fattigstucken i vår tid tillfaller församlingens söndagsskola.

I gamla kyrkan fanns ett krucifix, som inte ansågs fint nog att uppsättas i den nya kyrkan och därför blev utkastat i gamla uthuset. År 1899 beslöts att i kyrkan åter uppsätta detta krucifix, sedan det blivit restaurerat och försetts med målning av fröken Anna Wählin. Detta krucifix är synnerligen väl utskuret i ek av Ignabergamästaren under 1200-talets senare hälft. Det framställer frälsaren med korslagda av en spik genomborrade fötter i nära naturlig storlek. Sorgen och pinan hos den på korset lidande Kristus återges mycket väl i ansiktsuttrycken. Huvudet har från början burit en törnekrona, vilken emellertid senare brutits bort och ersatts av en kungakrona av koppar. Från att från början ha föreställt den lidande Kristus, skulle den nu föreställa den segrande Kristus, trots att hela gestalten ännu har lidandets utseende. På den tvärbjälke (trabes) under triumfbågen som krucifixet vilar på, läses samma text som förekom i gamla kyrkan: "Effigiem Christi tu propter Christum honoras." (Du skall vörda Kristi bild för Kristi egen skull).

På kyrkans norra sida ej långt från nordöstra hörnet står gamla kyrkans predikstol. Den är tillverkad år 1603. Kronan däröver tillkom år 1604, och alltsammans målades år 1605. Predikstolen insattes 1880 i nya kyrkan och blev då övermålad med en simpel brungrå oljefärg. Detta ändrades år 1902, då församlingen uppdrog åt fröken Wählin, Ingelstorp, att mot en ersättning av 150:- kr. sätta predikstol och krona i ett värdigt skick. Målningsarbetet resulterade i att predikstolen blev synnerligen prydlig. Den går nu i stil med det restaurerade altaret och har samma färger som de frescomålningar, som pryddes den gamla kyrkan. Former och färger ger ett tilltalande intryck. På de fem sidorna se vi de fyra evangelisterna och aposteln Paulus i basrelief, inramade av lister och kolonetter, prydda med ängla- och lejonhuvuden, samt namnen i gyllene bokstäver underst. På stolens överstycke läses: "Herre upplåt mina läppar, att min mun må förkunna Ditt pris." Ps. 51:17 Kronan med sin stjärnhimmel och en därunder svävande duva

är hållen i samma stil och färger som stolen. På frisen står: "Tänk på mig, min Gud, till det bästa." Neh. 13:31. Denna krona restaurerades, målades och upphängdes samtidigt med predikstolen.

Den gamla kyrkans läktare rasade vid biskop Thomanders installation av kyrkoherde Ahnfeldt år 1858. Läktarens skrank var indelat i åtta fält med ett listverk ikring oljemålade tavlor alla över ämnen hämtade från Jesu bergspredikan. Av dessa tavlor äro två i behåll. Den första framställer en på marken liggande yngre kvinna, endast iklädd en kort röd kjortel, vilken lämnar benen, vänstra armen och större delen av bröstet obefäckta. Över kvinnan svävar en vitklädd ängel, som i händerna har en vit dräkt för att bekläda kvinnan. Under denna tavla läses orden: "Salige äro the andlige fattige, ty himmelriket hörer them till." Matth. 5:3.

Den andra tavlan avbildar en äldre person, som med undantag av ansiktet är helt och hållet insvept i ett blått kläde och som djupt framåtlutad släpar på ett tungt kors. Över honom svävar en ängel iklädd en i vitt, rött och grått skiftande dräkt. Ängeln håller händerna utsträckta till välsignelse och tröst för den korsbärande. Härunder står: "Salige äro the bedröfvade, thy the skola få hugsvalelse. Matth. 5:4.

I korets nordvästra del står den gamla dopfunten, vilken är av sandsten och ganska enkel. Foten består av en attisk bas med skyddsblad, huggen av sten från Gotland. Skålen har halvklottformig botten med upprättstående blad som krönes av en list. Därpå vilar pilastrar, vilka uppbära grundbågar. Huggen av sten från Komstad. Dopfatet, vars ålder är obekant, är av mässing. Troligen har dopfatet tillkommit sedan man efter reformationens genomförande ej mera begagnade dopfunterna för vattenförvaring och nedsänkning av barnet.

Den nya kyrkans sakristia skildes från koret med en enkel brädvägg, avdelad i speglar och försedd med två dörrar. Altaret utgjordes av ett enkelt brädbord klätt med röd sammet och en vit duk och endast prytt med ett enkelt träkors och de två gamla malmljusstakarna förfärdigade före 1560. Denna skiljevägg och altaret borttogs år 1899, då ett brandfritt valv där uppfördes. Samtidigt återinsattes i koret det äldre altaret som tidigare använts i den gamla kyrkan men som sedan 1880

varit undanställt i tornets tredje våning. Genom fillstånd av Kungliga Vitterhets- m.m. akademien och riksantikvarie Hildebrand fick fröken Anna Wählin, Ingelstorp, tillstånd att under uppsikt av intendent Klarin, Lund, för en kostnad av 350:- kronor restaurera och ommåla med liknande färger som det haft före 1758. Vid denna restauration utbyttes mot målade bilder av de fyra evangelisterna med deras symboler m.m. den tidigare inskriften från 1758, emedan den ansågs mindre lämplig på ett altare.

Nederst å altaret lästes då följande: "Anno 1758 blev denna altartavla till målningen renoverad för kyrkans medel. Dåvarande landshövdingen uti Skåne och Malmöhus län, Högvälborne Herr Baron, Fäldtmarskalk, Överkommendant samt Ridhare och Kommendör av Kongl Maj:ts orden Greve Bogislaus Stael von Holstein, Biskop över Lunds samt Prokansler vid Kong.- Carolinska Akademien uti Lund, Högvördige och Höglärde Herr Doktor Johan Engeström, prost över Ljunits och Herrestads härader samt kyrkoherde vid Sjörup och Katzlösa församlingar Högvördige och Höglärde Herr Jakob Brock, Kyrkoherde uti Tranås Herr Magister Johan Henriksson Berntzer. Soli e Gloria."

Altaret, som nu är målat till stor del på guldfärg, med röda och i mindre delar svarta och gröna färger samt försett med förgyllning, har följande utseende:

Altarbordet är 1,91 meter långt, 0,96 meter brett och 1,05 meter högt. Framsidan (antemensale) är med fem doriska kolonner delad i fyra fält, vardera med tre över varandra liggande avdelningar. De fyra nedre avdelningarna som är postamentets höjd, äro svartmålade och sakna inskrift och prydnader. De fyra mellersta avdelningarna rymmer med olika färger målade bilder av de fyra evangelisterna jämte deras symboler, omgivna av på pilastrar vilande rundbågar. De fyra övre avdelningarna rymmer vardera en sjudelad utskuren och förgylld solfjäder. Däröver finns en list och mellan denna och bordskivan ett fält i vilket med förgyllda bokstäver står: "Jag Går Till Guds Altare Till Gud Som Min Glädje Och Fröjd Är."

Altarbordet är av trä och målat i röd färgton, men täckt med vit duk, och prydes av de två malmstakarna från den gamla kyrkan. Malmstakarna är avsedda för ett stort ljus vardera

och tillverkade omkring 1560. Ytterligare en ljusstake har sin plats på altarets bord. Den sistnämnda är avsedd för fem ljus och inköptes 1903 från Andersson och Lundgren i Malmö för 35:- kronor. Till övriga prydnader hör fem stycken blomstervaser av mässing, som skänktes år 1944 av kyrkovärden M Oskar Mårtensson samt en Rembrant-illustrerad bibel i pergamentband, vilken år 1954 skänktes av Amanda Olssons fond. Altarbordet och altartavlan med tillhörande överbyggnad (superfrontale) äro helt av trä. Hela tavlan är 1,5 meter i höjd och 2,5 meter i bredd utom sidopartierna. Den är med fyra postament på joniska halvkolonner delad i tre fält, vardera med tre över varandra liggande avdelningar, den övre med rundbågar, som vilar på pilastrar. Kolonnerna äro prydda med utskurna änglahuvuden och från dem hänga knippen av druvklasar, äpplen m.m. samt längre liknande knippen. I tavlans tre nedre avdelningar är textat i förgyllda bokstäver: Från vänster: "Salige Äro De Som Höra Guds Ord Och Gömma Det". I mitten läses: "Genom Jesus Varder Eder Förkunnat Syndernas Förlåtelse." Och till höger: "Så Älskade Gud Världen, Att Han Utgaf Sin Ende Son."

I de tre avdelningarna däröver finnes följande på trä målade tavlor. 1/ Den till vänster föreställer Marie bebådelse. I sittande ställning vid ett blomprytt bord mottager Maria budskapet av en ängel med en blomsterkvast i handen, och över Maria svävar i strålglans en vit duva. Härunder står i vit text: "Si Thu Skall Afla I Tit Lif." Luc. 1.

Tavlan i mitten föreställer Jesu födelse. Här synes Maria med sitt lilla barn i knäet och framför henne står två män och två kvinnor som visa förvåning och vördnad. Bakom Maria synes en äldre man, som även han visar förundran, och tillsammans med honom en oxe och en åsna. Underskriften lyder: Thy Oss Är Födt Ett Barn, En Son Är Oss Gifven." Es. 9.

Högra tavlan föreställer Jesu dop. Här synes Jesus och Johannes nedstigna i vattnet och över Jesus en vit duva i strålglans. Under tavlan står: "Låt Thet Nu Så Ske." Matt. 3.

Den vänstra tavlan i övre raden visar nattvardens instiftelse. Här synes Jesus sittande till bords med sina tolv lärjungar. Av dessa märks särskilt Judas, rödhårig och iklädd en röd mantel.

Underskriften lyder: "Thy Herren Jesus I Then Natten etc." 1 Kor. 11.

Mellersta tavlan i denna rad framställer Jesus på korset. Vid Korsets fot synes en kvinna och en man, föreställande Maria och Johannes. Under tavlan står skrivet: "Christus Är Döder För Våra Synder." 1 Kor. 15.

Högra tavlan visar Jesu uppståndelse. Här ser vi Jesus med en segerfana i handen sväva upp ur graven. Kring graven ligger fyra knektar. Med inskriften: "Tänk På Jesus Christum, Som Är Uppstånden." w 2 Tim. 2.

Överst är altartavlan försedd med ett vackert listverk. På var sida om altartavlan utskjuter ena halvan av ett utskuret vidunder med öppet gap, utbredd vinge och ett halvklot mellan klorna. Vidare ser man ett halvt, utskuret människoansikte. Härifrån utgår ett utåtriktat kors med inåtböjda armar samt utskjutande delar med utskurna frukter och andra prydnader. Altartavlans övre kant är försedd med listverk och sträcker sig över altarbordet som ett välvt trätak. Detta är målat som en himmel med måne och förgyllda stjärnor samt på framsidan uppbyggt av två på altarbordet fristående postament uppbärande två joniska kolonner. Postamentet prydas på framsidan av ett utskuret människohuvud och på utsidan av ett utskuret lejonhuvud med öppet gap. Båda kolonnerna äro prydda med ett människohuvud, som tycks vara fjättrat med järnband, samt högre upp ett knippe vindruvor, äpplen o.s.v.

På framsidan av det välvda taket överst försett med ett med listverk prydd krona, som slutar med spetsbåge i vars mitt det allseende ögat är avbildat. (Innan altaret blev ommålat före inställandet i nya kyrkan var på detta överstycke målat ett motiv som föreställde Lammet med korsfanan.) Å listen därunder äro fyra utskurna människohuvuden och därunder läses: "Si Guds Lamb Som Borttager Verldens Synder."

Mitt i vapenhusets golv ligger två gamla gravstenar, vilka tidigare legat över vederbörandes gravplatser i mittgången i gamla kyrkan. Båda är huggna i sandsten och lika stora (1,3 x 1,8 meter). Stenen närmast utgången är ett minne över kyrkoherde Knut Fredrickson (1683-1702) och har inskriften: CORONA FIDELIBUS HÄRUNDER HVILAR ÄREVÖRDIGE OCH WALLARDE MAN HÄR KNUT FREDRICKSON WARBERG

FÖR DETTA BERÖMLIG KYRKIOHERDE TIL TRANAS OCH
ONSLUNDA FÖRSAMBLINGER HVILCKEN I HERRANOM
SALIG AFSOMNADE DEN 7 MARTI OCH BEGROFS D. 9
APRIL GUD FÖRLÄNE HONOM EN FROGDAFULD UPSTÅN-
DELSE. MEMENTO MORI.

Stenen som ligger närmast ingångsdörren till kyrkan har följande text som minne över kyrkoherde Åke Ulmberg 1702-1704. Överst står Esaj. 38 v 13 samt därunder: "IAG TÄNCKER MÅTTE IAG DÄCH LEFVA TIL I MORGONS MEN HAN SÖNDERBRÖT ALL MIN BEN SÅSOM ET LÄYON TU LYCHTAR MIG DAGEN FOREN AFTONEN KOMMER.

HÄRUNDER HVILAR ÄRVÖRDIE OCH WÄLLÄRDE MAN HÄR ÅKE ULMBERG FÖR DETTA BERÖMLIG KYRKIOHERDE TIL TRANAS OCH ONSLUNDA FÖRSAMBLINGER HVILCKEN I HERRANOM SALIG AFSOMNADE D. 9 MAY OCH BEGROFS D. 27 EIVSDEM ÅR 1704 UTI SIT 42 ALDERS ÅR GUD FÖRLÄNE HONOM MED ALLA CHRISTTROGNA ENRÖGDEFULD UPPSTÅNDELSE AGNETA FIK HANS HUSTRU HAR BEKÅSTADT DENNA STEN MEMENTO MORI."

Dessa gravstenar äro undantag från texten fullt lika. Ytterst ett listverk av liljor, innanför äro de delade i tre fält. Det övre fältet visar Matteus' och Markus' attributer. Mellanfältet har en cirkel med en krans utav liljor samt texten. Längst ner på stenen ses Lukas' och Johannes' attributer och mellan dessa en dödsskalle vilande på två korslagda ben.

